

УДК 336.226.12:65.9(4УКР)30

Ватаманюк – Зелінська У.З., к.е.н., доцент кафедри
державних фінансів
Львівська державна фінансова академія

ВПЛИВ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА

Розроблено заходи впливу бюджетного фінансування на результат інвестиційної підтримки підприємництва. Визначено результат впливу підприємницьких процесів на бюджетний потенціал регіону. Обґрунтовано механізми фінансової підтримки та стимулювання підприємництва. Представлено методи реалізації органами місцевого самоврядування власних повноважень задля підтримки та розвитку підприємницьких процесів у регіоні.

Ключові слова: бюджетний потенціал, підприємництво, фінансове забезпечення, органи місцевого самоврядування, місцеві бюджети.

Vatamaniuk – Zelinska U.Z.

THE IMPACT OF BUDGET FUNDING FOR ENTREPRENEUR DEVELOPMENT

The measures of impact of budget financing for the investment support of entrepreneurship are elaborated. The result of influence of business processes on fiscal potential of the region is determined. The mechanisms of financial support and encourage entrepreneurship are well-founded. The methods of local governments realization of their own responsibilities to support and develop business processes in the region are presented.

Key words: fiscal potential, entrepreneurship, funding, local governments, local budgets.

Ватаманюк – Зелинская У.З.

ВЛИЯНИЕ БЮДЖЕТНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ НА РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Разработаны принципы воздействия бюджетного финансирования на результат инвестиционной поддержки предпринимательства. Определен результат влияния предпринимательских процессов на бюджетный потенциал региона. Обосновано механизмы финансовой поддержки и стимулирования предпринимательства. Представлены методы реализации органами местного самоуправления собственных полномочий для поддержки и развития предпринимательских процессов в регионе.

Ключевые слова: бюджетный потенциал, предпринимательство, финансовое обеспечение, органы местного самоуправления, местные бюджеты.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Специфіка підприємницьких процесів передбачає їх різногалузеве спрямування. Тому фінансова підтримка пріоритетних галузей економіки регіону та тих суб'єктів підприємницької діяльності, які функціонують у цих галузях сприятиме збалансованому розвитку відповідних адміністративно-територіальних комплексів. Крім того, надходження від суб'єктів підприємницького сектора економіки забезпечать поповнення дохідної частини місцевих бюджетів власними надходженнями і, таким чином сформуєть необхідний бюджетний потенціал регіону.

При цьому доходи бюджету, які формуються внаслідок економічної діяльності господарюючих суб'єктів, що зареєстровані, а також населення, яке проживає на території цього регіону визначаються як «внутрішній використовуваний бюджетний потенціал регіону», а сукупність доходів, що надходять з державного до регіонального бюджету та направляються на комплекс заходів по забезпеченню його стабільного соціально-економічного розвитку як «зовнішній використовуваний бюджетний потенціал регіону». Джерелом формування таких коштів є економічна діяльність населення та господарюючих суб'єктів усіх регіонів держави [1]. Відмітимо, що сьогодні у структурі доходів місцевих бюджетів, порівняно з попередніми роками, можна відмітити зростання частки податкових надходжень саме від суб'єктів підприємницького сектора економіки [2; 3].

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питанням розвитку підприємництва присвячені наукові праці багатьох українських дослідників, а

саме: О. Барановського, З. Варналія, О. Василика, Ю. Єханурова, І. Жиляєва, А. Кисельова, Т. Ковальчука, А. Поддєрьогіна, С. Реверчука, В. Сизоненка, О. Титаренко, Л. Хмелевської, А. Шеремет та інших. Проте питання перспективних напрямів бюджетного фінансування розвитку підприємництва з урахуванням специфіки програмно-цільового методу бюджетування на сьогодні є недостатньо вивченими.

Цілі статті. Розробка заходів впливу бюджетного фінансування на результат інвестиційної підтримки підприємництва, що включатиме:

- визначення результату впливу підприємницьких процесів на бюджетний потенціал області;
- обґрунтування механізмів фінансової підтримки та стимулювання підприємництва;
- представлення методів реалізації органами місцевого самоврядування власних повноважень задля підтримки та розвитку підприємницьких процесів у регіоні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сьогодні необхідність фінансової підтримки підприємницької діяльності в Україні визначена законодавчо і реалізовується через фінансування бюджетних програм розвитку підприємництва. Проте в умовах обмежених фінансових ресурсів підприємницький сектор потребує додаткових джерел фінансування. Такий напрям фінансового забезпечення передбачатиме залучення міжнародної технічної допомоги і ресурсів міжнародних фінансових організацій. До прикладу, стратегічні напрями та завдання у сфері міжнародного співробітництва на 2009-2012 роки окреслюють загальні рамки співпраці з державами-донорами, ЄС і міжнародними організаціями і дадуть змогу консолідувати зусилля донорів з метою розв'язання пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку України [4].

У рамках цієї програм технічної допомоги ЄС у 2012 р. впроваджувалися проекти, які стосуються підтримки та розвитку підприємництва на державному рівні, а саме: «Підвищення підприємницького потенціалу прикордонного регіону шляхом створення інституцій підтримки підприємництва», «Створення нових транскордонних можливостей для малого та середнього бізнесу: консультування та тренінги для підприємців», «Європейський путівник з працевлаштування «Через Карпати», «Інноваційна міжуніверситетська мережа розвитку партнерства з підприємствами» та інші. На регіональному рівні створено інфраструктуру для надання суб'єктам підприємництва фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, науково-технологічної, консультативної, маркетингової, кадрової та освітньої підтримки.

Значна підтримка передбачена і для суб'єктів малого підприємництва. Так, досліджуючи виконання плану заходів Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні у 2012 році, слід відмітити, що станом на 01.01.2013 р. в Україні діють 531 бізнес-центри, 76 бізнес-інкубаторів, 46 технопарків, 535 лізингових центрів, 3964 небанківські фінансово-кредитні установи, 242 фонди підтримки підприємництва (з яких 27 створені за участю Українського фонду підтримки підприємства), 3031 інвестиційних та інноваційних фондів і компаній, 3902 інформаційно-консультативні установи. Робота щодо створення необхідних для підприємців нових об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва проводилася з орієнтацією на місцеві потреби суб'єктів підприємництва, діяльність яких спрямована на надання послуг щодо вдосконалення підготовки та підвищення кваліфікації кадрів для малого підприємства, надання необхідної інформаційно-консультативної підтримки суб'єктам підприємства тощо.

Заходи фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки малого підприємництва ФПП у 2012 році представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Заходи фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки малого підприємництва ФПП у 2012 році

Територія	Заходи, реалізовані Регіональними фондами підтримки підприємництва	Партнер проекту	Загальний бюджет проекту
Одеська область	1. Проект «Сприяння торгівлі сільськогосподарської та продовольчої продукції в басейні Чорного моря»	1. Європейський Союз у рамках Спільної операційної програми Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013	574,3 тис євро
	2. Проект «Інтернаціоналізація та гуртування МСП і структур підтримки бізнесу на прикордонних територіях – InterNet»	2. Одеське обласне агентство реконструкції та розвитку 3. Фонд підтримки розвитку приватного середнього і малого бізнесу – F.P.S.M.P.Es. (Галац, Румунія), «Бізнес-Центр Кагул» (Кагул, Республіка Молдова)	452,0 тис євро (з яких на Одеську область – 342,0 тис євро)
Волинська область	11 транскордонних проектів затверджено до співфінансування Європейською Комісією (4 – впроваджуються; понад 20 – на стадії підписання грантових угод	Спільний моніторинговий комітет Програми прикордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна» 2007-2013	4 млн євро (загальна вартість 23 млн євро)
Донецька область	1. Проект щодо покращення бізнес-середовища регіону 2. Проект «Визначення кластерних ініціатив та формування кластерів у малому та середньому бізнесі Донецької області».	1. Німецьке товариство з міжнародного співробітництва 2. GIZ «Програма сприяння економічному розвитку та зайнятості в Україні» 3. Центр розвитку малого та середнього бізнесу Донецької торгово-промислової палати 3. Громадська організація «Відкрита економіка» 4. Проект GIZ	*
Івано-Франківська область	1. Проекти міжнародної технічної допомоги в рамках Програми прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства та партнерства ЄІСП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2007-2013 2. Проект «Центр першого контакту» (створення в м. Коломиї центру залучення інвестицій)	Коломийський бізнес-центр	490 тис євро
АР Крим та Запорізька область	1. Проект «Агроінвест» (термін реалізації – 25.01.2011р.-24.01.2016р.), спрямований на розвиток сільських територій та сільськогосподарських кооперативів	за підтримки уряду США	20,6 млн дол США
	2. «Українсько-південно-східний проект плодоовочівництва для процвітання та оновлення» (термін реалізації – 31.10.2008р.-30.06.2013р.)	Канадське агентство міжнародного розвитку у сфері підтримки малого підприємництва	8,2 млн канадських дол
АР Крим	1. Створення і забезпечення діяльності бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів та інших установ інфраструктури підтримки підприємництва 2. Створення Кримського республіканського бізнес-центру для підприємців-початківців та віртуальну біржу контактів	Програма Розвитку та Інтеграції Криму Програми розвитку ООН в Україні (ПРІК ПРООН)	140,0 тис грн

1	2	3	4
м. Севастополь	проект «Залучення прямих іноземних інвестицій у м. Севастополь» реалізується у рамках «Спільної ініціативи ЄС по співробітництву в Криму»	Європейський Союз	1,9 млн євро
Дніпропетровська та Львівська області	«Підвищення конкурентоздатності молочного сектору України» термін реалізації – 31.03.2008 – 30.06.2013	Канадське агентство міжнародного розвитку у сфері підтримки малого підприємництва	9,1 млн канадських дол
Київська область с. Щасливе	1. Розпочав роботу бізнес-інкубатор повного циклу, який надає послуги з розвитку стартап-проектів, забезпечує подальший їх супровід та залучення інвестицій у стартап-компанії „Harrou Farm” 2. Проведено роботу щодо розробки проектної пропозиції щодо створення інноваційного технопарку в м. Славутич	Виконавчий комітет Славутицької міської ради	*
Харківська область	1. Створена мережа інфраструктури підтримки підприємництва. 2. Відкрито перший студентський бізнес-інкубатор «Business innovation Center» на базі Харківського національного університету радіоелектроніки	Органи місцевого самоврядування	*
Львівська область	створено об'єднаний бізнес-сервіс-центр компанії «Нестле»	Міжнародний підрозділ «Бізнес Сервіс Nestle»	*

*дані відсутні;

Джерело: За даними [5].

Підвищуючи рівень фінансової забезпеченості регіонів шляхом наповнюваності бюджетів місцевого самоврядування необхідним обсягом надходжень від суб'єктів підприємницької діяльності, потрібно посилювати контроль за законністю фінансових рішень ОМС та їх відповідальністю перед громадою за формування і ефективне використання бюджетних ресурсів. Це можна зробити шляхом запровадження обов'язкових щоквартальних друкованих звітів про результати діяльності органів місцевої влади.

Використання інших прихованих резервів, що можуть бути залучені до формування власних доходів місцевих бюджетів, лежить у площині законодавчого оформлення можливості розширення переліку місцевих податків та зборів для суб'єктів підприємництва, що здійснюють господарську діяльність на території відання відповідної місцевої ради. Це потребує розроблення як відповідної процедури їх нарахування (включаючи пільги), та механізму справляння.

Висновки. Таким чином вивчення впливу бюджетного фінансування на результат програм розвитку підприємництва сприятиме формуванню:

- нових механізмів його фінансової підтримки, для чого вже є законодавче підґрунтя [6-10];

- пріоритетів територіального розвитку, шляхом реалізації заходів зі стимулювання підприємницьких процесів у пріоритетних галузях економіки регіону відповідними органами місцевого самоврядування в межах реалізації ними власних повноважень;

- реалізації органами місцевого самоврядування власних повноважень у таких сферах: стимулювання конкретних видів підприємницької діяльності у регіоні, визначення пріоритетів територіального розвитку для реалізації бюджетних програм підтримки та розвитку підприємництва, пільгового оподаткування місцевими податками і зборами та передбачення окремих преференцій з боку ОМС для суб'єктів малого бізнесу;

- джерел доходів, закріплених за бюджетами місцевого самоврядування – першого і другого кошика (відповідної частини доходів, що враховуються та доходів, що не

враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів), адже підприємницький сектор формує переважаючу частку загального їх обсягу.

Змінивши розподіл доходів між бюджетами можна підвищити рівень їх фінансової забезпеченості, адже обсяги міжбюджетних трансфертів розподіляються нерівномірно. Таким чином, кількість дотаційних бюджетів зведеться до мінімуму, а виявлений власний фінансовий ресурс сприятиме підвищенню підприємницького потенціалу територій.

Список використаних джерел:

1. Пушак Я.Я. [Напрями формування бюджетного потенціалу регіону](http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=19573) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=19573>
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень-вересень 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitor%20Qua>
3. Інформація про виконання в Україні заходів регіональних програм розвитку малого підприємництва на 2011 – 2012 роки за підсумками I півріччя 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web>
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 № 1156-р. «Про схвалення Стратегічних напрямів та завдань щодо залучення міжнародної технічної допомоги і співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на 2009-2012 роки»
5. Інформаційна довідка про стан виконання плану заходів Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні у 2012 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkrp.gov.ua/info/1192>
6. Закон України від 21 грудня 2000 р. № 2157-III «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/
7. Указ Президента України від 21 грудня 2010 р. № 1154/2010 «[Про заходи щодо забезпечення ефективності реалізації Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»](http://zakon.rada.gov.ua/)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/
8. Закон України від 22 березня 2012 р. № 4618-VI «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 № 1156-р. «Про схвалення Стратегічних напрямів та завдань щодо залучення міжнародної технічної допомоги і співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на 2009-2012 роки»
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 року № 1001 «[Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року»](http://zakon.rada.gov.ua/)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/